

M. O. Nassimov, B. Zh. Paridinova

«Bolashak» University, Kyzylorda, Kazakhstan,
E-mail: nasimov_m@mail.ru

DISCOURSE AS AN OBJECT OF POLITICAL SCIENCE

Abstract. Discourse is one of complicated and difficult to define the concepts of modern linguistics, semiotics and philosophy. There is no clear definition of discourse. Broadly, the discourse - a communicative action, a phenomenon which is a speech, dialogue, style, language, past through the prism of extralinguistic factors - knowledge of the world, attitudes, beliefs, cultural traditions, historical facts and ideological attitudes, knowledge of which is necessary for a full above understanding speech style, the dialogue.

Representatives of postmodern philosophy treat discourse as a specific form of social interaction; method of social life, which is characterized by polyphony, multidimensionality, spontaneity, polyvalent, and arising from the internal decentralization of intentions epistemic origin.

The study of political discourse is among the most urgent problems of political science and political linguistics. The concept is being a cross-cutting in their basic properties, interesting representatives of sociology, social psychology, cultural studies, experts in the theory of mass communication. The use of modern methods of analysis of political texts allows to obtain data on the state of social consciousness and political problems. This article explores the discourse as an object of political science.

Keywords: discourse, political communication, political linguistics, political philology.

ӘОЖ: 32.019.52

М.Ө. Насимов, Б.Ж. Паридинова

Болашақ университеті, Қызылорда қ., Қазақстан

ДИСКУРС САЯСИ ҒЫЛЫМДАРДЫҢ НЫСАНЫ РЕТІНДЕ

Аннотация. Дискурс заманауи лингвистика, семиотика және философиядағы анықтамасы күрделі және ауыр түсінік. Дискурс ұғымына байланысты нақты анықтамалар жоқ. Кең мағынада дискурс – бұл әлем туралы білім, мәдени дәстүрлер туралы ойлар, тарихи және идеологиялық қондырғылар негізінде өткен сөйлеу, диалог, стиль, тілді айқындайтын коммуникативтік қимыл.

Постмодернизм философиясының өкілдері дискурсты былайша анықтайды: әлеуметтік өзара байланыстардың ерекше түрі; көпдауыстылық, көпаспектілік, кенеттілік, жекелену, шарттылықпен ерекшеленетін әлеуметтік болмыстың тәсілі.

Саяси дискурсты зерттеу саяси ғылымдардың, оның ішінде саяси лингвистиканың өзекті мәселесі болып табылады. Ұғым пәнаралық сипатқа ие болғанымен, әлеуметтану, әлеуметтік психология, мәдениеттану, бұқаралық коммуникациялар теориясымен айналысатын мамандарды да қызықтырады. Себебі, саяси мәтіндерді қазіргі заманғы зерттеу әдістері арқылы қоғамдық сана жағдайы мен қоғамдық-саяси мәселелерді айқындай аламыз. Мақалада дискурс саяси ғылымдардың нысаны ретінде қарастырылады.

Түйін сөздер: дискурс, саяси коммуникация, саяси лингвистика, саяси филология.

Кез келген ғылыми теория өте дәл болуы тиіс. Бұл тұста ғылымда қолданылатын терминдердің толық анықтамасын айшықтау және дәйектемелер нәтижелерін ашып көрсету жөнінде айтқан дұрыс деп санаймыз. Қазіргі заманғы саяси ғылымдардың негізгі бағыттарын зерттеу саяси коммуникация немесе байланыс саласын айқындау арқылы жүреді десек қателеспейміз. М. Вебер мен Э. Дюркгеймнің қоғам мен билік арасындағы байланысты анықтайтын әлеуметтанулық бағыты, қоғамдық өмірді ұйымдастыру мен реттеудің тұрақты түрлері саналатын М. Липсеттің институтталған бағыты, саясатты жүйе ретінде қарастыратын Т. Парсонстың жүйелік-функционалдық бағыты, Р. Мертонның бюрократия теориялары, Э. Фроммның психологиялық бағыты, Ф. Фукуяманың футурологиялық бағыты, Г. Алмонд, С. Верба, С. Хантингтонның

салыстырмалы саясаттануы саяси коммуникацияларды зерттеуге өзінің септігін тигізеді. Біздің зерттеп отырған мәселе осы саяси коммуникация саласы бойынша жүргізілген зерттеулермен тығыз байланысты.

Жалпы саяси коммуникация саяси жүйенің бір бөлігінен екіншісіне және саяси жүйе мен әлеуметтік жүйе арасында жүретін саяси ақпараттарды беру үдерісі болып табылады. Батыс ғалымдары саяси коммуникацияның үш негізгі тәсілдерін бөліп көрсетеді: 1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүретін байланыс; 2) басқарушылар мен басқарылатындар арасындағы байланыс; 3) бейресми арналар арқылы жүретін байланыс. Аталмыш тәсілдердің барлығының дискурс мәселесін зерттеуде маңыздылығы өте зор.

Берілген тақырыпты зерттеуде Нидерланд ғалымы Тён Адрианус ван Дейктің [1] (Teun Adrianus van Dijk) еңбегі зор. Сонымен бірге, Ф. Байрам [2] (F. Bayram), З. Харрис [3] (Z.S. Harris), С. Харт [4] (C. Hart) сынды шет елдік ғалымдардың зерттеулері назардан тыс қалмауы керек деп ойлаймыз. Ресей ғалымдары арасынан А.Н. Баранов, О.В. Михайлова, Г.А. Сатаров, Е.А. Шипова [5], В.А. Маслова [6], Н.М. Перельгут, Е.Б. Сухонкая [7], Е.В. Пилюгина [8], А.К. Хурматуллин [9] берілген тақырып бойынша ғылыми зерттеулер жүргізіп келеді.

Осы орайда саяси дискурстың Қазақстан Республикасы мемлекеттік және идеологиялық құрылыс шарттарындағы қалыптасуы мен дамуын саясаттанулық талдаудың өзектілігі келесі себептерге байланысты.

Біріншіден, саяси дискурс қоғамдық құрылыстың мазмұнына бағынып қана қоймай, үстемдік етуші дүниетаным, идеологиялық парадигмалармен өзара байланысты. Сондықтан оны мемлекеттік құрылыстан тыс қарауға болмайды. Осы арқылы мемлекет пен қоғам арасындағы тілдік коммуникацияның өзара байланыстары анықталады.

Екіншіден, саяси дискурс қоғамдағы мәдени үдерістердің көріністерін айқындайды, ықпал етудің үлкен күшін иеленген көрнекіліктері мен мүмкіндіктері мол, қоғамдық санаға жаңа құндылықтарды тарататын саясаттағы ақпараттардың тілдік ерекшеліктерін анықтайды.

Зерттеліп отырған тақырып барлығымыз күнделікті көріп, ұшырасып жүрген құбылыстардың бірі. Билік үшін күрес бұл саланың негізгі тақырыбы және өзектілігін алға жылжытушы болып табылады. Қоғам өмірі ашық және демократиялы болған сайын оның саяси тіліне ерекше назар аударыла бастайды. Саяси дискурсқа кәсіби саясаткерлер, журналистер және саясаттанушылармен қатар, бұқара халық та мән береді. Жалпы саясаттанулық лингвистика және саясаттанулық филология ұғымдары бірге пайдаланылғанымен, айырмашылықтары өте мол. Мәселен, саясаттанулық лингвистика саяси түсініктердің шағын деңгейін қарастыру арқылы әрекет етеді де, оның төмендегідей пәні айқындалады: а) саяси дискурстың синтактикасы, семантикасы және прагматикасы; б) осы дискурстардың қойылымы мен түсіндіру үлгілері. Саясаттанулық филология «билік», «ықпал ету» және «бедел» ұғымдарының дискурстық қатынастарын бағамдайды [10].

Сондықтан саяси лингвистиканың негізгі зерттеу нысаны болып саяси дискурс қарастырылады. Лингвистика және саясаттану - екі жеке ғылымдар тоғысында пайда болған және бұл сала бүгінгі күнделікті дамып жатқан ақпарат заманында өзектілігін жоғалтпайды. XX ғасырдың 90-жылдарының ортасында осы бағыттар бойынша жарияланған ресейлік ғалымдар А. Алтунян [11], М.Р. Проскуряков [12], Е.И. Шейғал [13] еңбектері саяси лингвистиканың дамуын айқындады.

Берілген тақырыпты өзекті мәселе еткен қазақстандық тіл мамандары Б.А. Ахатова [14] мен Қ.Ө. Есенованың [15] қазақ ғылымындағы атқарған еңбектері өте маңызды. Қ.Ө. Есенованың 10.02.02 - қазақ тілі мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациясы авторефераты бойынша: «Кез келген ресми басылымда мәдениет, денсаулық сақтау, ғылым, білім беру, спорт, өнер тақырыбымен салыстырғанда саяси мәселелер кеңінен қамтылады. Өйткені, қоғам өмірінің бүкіл тыныс-тіршілігі осы саяси ахуалға тікелей байланысты болғандықтан, ондағы барлық әлеуметтік т.б. қатынастар саясат арқылы реттеліп отырады. Осымен байланысты күнделікті жаңалық жаршысы газет бетінде де негізгі орын саяси дискурсқа беріледі [15, 32 б.], - делінеді. Сонымен қатар, ғалым аталмыш мәселе бойынша төмендегі пікірлерін ұсынады: «Ғылыми айналымға алғаш Зеллиг Харрис енгізген (1952) дискурстық талдау термині бастапқыда жарнамаға қатысты қолданылған болатын. Кейіннен XX ғасырдың 70-жылдары дискурстік талдауды дәстүрлі лингвистикамен байланысты қараған американдық және еуропа ғалымдарының еңбектерінде жиі байқала бастады. Ал 80-90-жылдары аталмыш мәселеге арналған алғашқы іргелі еңбектер жарық көрді. Дискурс ұғымы тіл біліміндегі антропоцентристік бағытты ұстанған көптеген арнаулы салалардың (психолінгвистика, социолінгвистика, паралингвистика, нейролінгвистика, когнитивті лингвистика, прагмалингвистика т.б.) дербестенуіне байланысты айрықша маңызға ие болды. Аталмыш салалардың ішпей жіктелуімен бірге интеграциясы да осы дискурс ұғымының төңірегінде шоғырланды деуге болады. Осымен байланысты әлі күнге дискурсқа берілген анықтамаларды аяқталған, толыққанды, дәл деп санауға болмайды. Біздіңше, дискурсты прагматикалық тұрғыдан талдағанда коммуникативтік ситуацияға және оған қатысушыларға байланысты экстралингвистикалық, этномәдени факторлар сондай-ақ коммуниканттардың мақсат-ниеттері басшылыққа алынуы тиіс. Қандай да бір ақпаратты алғанда оқырман автордың сол мәтінді дайындаған сәттегі қиял-дүниесін елестетуге тырысады. Басқаша айтқанда, дискурсты түсіну бөгде адамның ойлау дүниесіне еріксіз және ерікті түрде ену деуге

болады. Ал өз кезегінде адресант сол дүниені керекті нұсқада жасау үшін тілдегі семантиканың барлық мүмкіндіктерін пайдаланады.

Л.А. Кочетова дискурстың өзіндік ерекшеліктерін мынадай прагматикалық белгілер көрсететінін айтады: мақсатты бағыттылығы айқын әлеуметтік әрекет; ситуация шарттары (дискурсқа қатысушылар, ондағы рөлдер, коммуникативтік өзара әрекеттестік сипаты т.б.); құндылықтар, стратегиялар, жанрлар» [15, 32 б.].

Демек, аталған пікірлер бойынша отандық ғылымда саяси лингвистика бойынша зерттеулер жүрін жатқандығы дәлелденуімен қатар, саяси ғылымдар арасындағы өзара байланыстың барлығы қуантады. Сондықтан саясат тілін зерттеу қос ғылымның алдағы уақытта да бірлесе жүргізетін мәселесі деп ойлаймыз. Бұған дейін мақала авторлары берілген мәселе бойынша өз ойларын қозғағандығын ата кеткеніміз жөн [16].

Жалпы саясат тілінің немесе саяси тілдің қарапайым қолданыстағы сөздерден басты ерекшеліктері:

- «саяси лексика» терминологияланған, ал «саяси» тілдік белгілер үнемі қолданыста емес;
- дискурстың өзіндік ерекшелігі бар құрылымы - өзіне тән тілдік тәсілдер нәтижесі;
- дискурстың орындалу ерекшелігі – дыбыстық немесе оның жазбалық ресімделуі [17]. Ал «саяси тіл»

терминінің тарихы ертеден басталып, 1789 жылдан бастап кеңінен қолданысқа енген [18].

Ресей ғалымы Е.И. Шейғалдың пікірінше: «Мазмұны саясат саласына келетін кез келген сөйлеу құрылымы саяси дискурсқа жатады» [13, 23 б.]. А.Н. Барановтың пайымдауынша: «Саяси дискурсқа қатысушы немесе нақты саяси коммуникация тақырыбын қалыптастырушы дискурсивті тәжірибелер жиынтығы» [19]. Ал, Ю.А. Сорокиннің анықтамасы бойынша: «Саяси дискурс идеологиялық дискурстың өзге түрі. Саяси дискурс қысқа прагматикалық ұғым болса, идеологиялық прагматика жағынан жасанды... Дискурстың бірінші түрі - субдискурс, екінші түрі – метадискурс [20]. Біздің пікірімізше, *саяси дискурс қоғамның рухани-идеологиялық көрінісін айқындайтын, белгілі бір кезеңнің саяси көзқарасы мен дүниетаным ерекшеліктерін танытатын қазіргі саяси ғылымдардағы ұғым.*

Жалпы саяси мәтіндерді зерттеудегі қызығушылықты бірнеше факторлармен түсіндіруге болады. Біріншіден, түрлі тарихи кезеңдердегі тіл жүйесі мен сөйлеу салаларына бағытталған ішкі лингвистикалық қажеттіліктер. Екіншіден, саяси ойдың саясаттанулық мәселелері мен оның саяси мінез-құлықпен өзара байланысы; саясаттанудағы болжам үлгілерін құру, бұқаралық ақпарат құралдарындағы мәтін мен саяси мәтіндерді сараптау әдістерін дайындау қажеттілігі. Үшіншіден, саяси коммуникацияларды қоғамдық пікір манипуляциясынан бөлу талпынысы.

Зерттеу тақырыбының Қазақстан жағдайында өзіндік мәселелері мол факторлары да баршылық. Біріншіден, саяси терминологияда қолданылатын ұғымдарды елімізде көбінесе жоғары білімді азаматтар түсінеді. Мерзімді баспасөз беттеріндегі саяси ақпарат түрлері көпшілікке түсініксіз. Сондықтан еліміздегі тұрғындардың саяси сауаттылығын айқындау өте маңызды және сауаттылық деңгейін жоғарылата түскен дұрыс. Екіншіден, кең байтақ мемлекетіміздің әр аймағындағы тұрғындардың менталитеті, сөйлеу және құндылық ерекшеліктері әртүрлі. Бұл саяси ақпараттарды түрлі деңгейде қабылдауға апаратыны анық. Үшіншіден, халық арасында таратылуы қажет саяси ақпараттың алғашқы нұсқасы орыс тілінде дайындалып, кейін қазақ тіліне аударылады.

Бүгінгі таңда мамандар саяси дискурстың келесі түрлерін атап көрсетеді:

- *институтталған саяси дискурс* – саясаткерлер саяси коммуникацияда қолданған мәтіндер (парламенттік стенограммалар, саяси құжаттар, саяси лидерлердің бұқара алдындағы сөздері мен сұхбаттары);

- *масс-медиалық саяси дискурс* – баспасөз, теледидар, радио, Интернет арқылы журналистер таратқан мәтіндер;

- *ресми-іскерлік саяси дискурс* – мемлекеттік аппарат қызметкерлеріне бағытталған аппарат коммуникациясымен тығыз байланысты мәтіндер;

- саяси коммуникацияларға қатысушы тәжірибелі саясаткер немесе журналист емес *«қарапайым азаматтар»* мәтіндері. Мұның қатарына саясаткер немесе мемлекеттік мекемелерге бағытталған түрлі хаттар мен ұсыныстар, БАҚ-та жарияланған хаттар жатады;

- бүгінгі күнде кеңінен тараған *«саяси детективтер», «саяси поэзия»* және *«саяси мемуарлар»*;

- саясатқа арналған *ғылыми коммуникация мәтіндері.*

Жоғарыда аталған мәселелерді саралай келе, бүгінгі кезеңнің қолданыстағы сөздері күннен күнге өзгерін жатқанын байқаймыз. Айталық, Кеңестер дәуірінің өзімен бірге келмесе кеткен қағидалармен қатар, қазіргі жаһандану заманында шетелденіп кеткен ұғымдар мен шет елден келген түсініктер санамызда жатталып жатыр. Кеңестер еліндегі соңғы «қайта құрулар» және жаңа тәуелсіз елдердің қалыптасуындағы негізгі түсінік болып табылған «демократия» құндылықтарымен бірге өзге де ұғымдар қалыптасып үлгерді. Отандық саяси ғылымдар терминологиясында батыста қолданылатын «саяси консалтинг», «саяси имиджеология», «саяси менеджмент», «саяси маркетинг», «саяси публицити» секілді т.б. категориялар мен институттар кең қолданысқа енді.

Жалпы дискурс категорияларының саяси ғылымдардағы маңыздылығының кейбір көріністері осы зерттеуде бой көрсетті. Жоғарыда аталған пікірлерге қарап, саяси ақпараттың негізгі мақсаттарын айқындауымызға болады. *Біріншіден*, ол қоғам мүшелерінің барлығын хабарламаға назарын аудару; *екіншіден*, хабарламаның мазмұнын түсіндіру арқылы халықтың қызығушылығын туғызып, нәтижесінде оны қоғам санасына тереңдете сіңіру; *үшіншіден*, берілетін ақпараттарға сәйкес, қажеттілік пен ниетті ұштастыра біріктіру арқылы ой түйеге әкелу; *төртіншіден*, осы ақпараттар негізінде еліміздің бүкіл аймағын үйлесімге келтірілген іс-әрекеттер жүйесін қалыптастыру болып табылатындығын атап көрсетуге болады.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Teun A (2014) Discourse and Knowledge. A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press, United Kingdom. ISBN: 978-1-107-41655-0
- [2] Bayram F. (2010) Ideology and political discourse: a critical discourse analysis of erdogan's political speech, *ARECLS*, 7: 23-40.
- [3] Harris ZS (1991) A Theory of Language and Information: A mathematical approach. Clarendon Press, United Kingdom, USA. ISBN: 978-0-198-24224-6
- [4] Hart C. (2005) Analysing political discourse: Toward a cognitive approach, *Critical Discourse Studies*. 2: 189-194. DOI: [10.1080/17405900500283706](https://doi.org/10.1080/17405900500283706)
- [5] Баранов А.Н., Михайлова О.В., Сатаров Г.А., Шишова Е.А. Политический дискурс: методы анализа тематической структуры и метафорика. - М.: Фонд ИНДЕМ, 2004. - 94 с. - ISBN: 5-902204-09-7
- [6] Маслова В.А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова? // Политическая лингвистика. - 2008. - №1 (24). - С. 43-48.
- [7] Перельгут Н.М., Сухоцкая Е.Б. О структуре понятия «политический дискурс» // *Вестник Нижневартбургского государственного университета*. - 2013. - №2. - С. 35-41.
- [8] Пилюгина Е.В. Дискурс в политике и политика как дискурс: актуальные резонансы социального бытия постмодерна // *Вестник Челябинского государственного университета*. - 2013. - №23 (314). - Политические науки. Востоковедение. Вып. 14. - С. 42-48.
- [9] Хурматуллин А.К. Понятие дискурса в современной лингвистике // *Ученые записки Казанского государственного университета*. - 2009. - Том 151, кн. 6, гуманитарные науки. - С. 31-37.
- [10] Janussek F (1985) Politische Sprachwissenschaft: Zur Analyse von Sprache als kultureller Praxis. Westdeutscher Verlag, Germany. ISBN: 978-3-322-87626-3
- [11] Алтунян А.Г. От Булгарина до Жириновского. Идеино стилистический анализ политических текстов. - М.: Российск. гос. гуманит. ун-т, 1999. - 263 с. - ISBN: 5-7281-0007-4
- [12] Проскураков М.Р. Дискурс борьбы: Очерк языка выборов // *Вестник Московского университета*. - 1999. - Серия 9. Филология. - № 1. - С. 34-49.
- [13] Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. - Волгоград, 2000. - 368 с. - ISBN 5-88234-394-1
- [14] Ахатова Б.А. Политический дискурс и языковое сознание. - Алматы: Экономика, 2006. - 302 с. - ISBN: 9965-734-26-7
- [15] Есенова Қ.Ө. Қазіргі қазақ медиа-мәтінінің прагматикасы (қазақ баспасөз материалдары негізінде): 10.02.02 - қазақ тілі мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның авторефераты.
- [16] Nassimov MO, Tolen ZM, Ibadullaeva SZ, Paridinova BZ, Ustagaliyev YO. (2015) Discourse as the form of political sciences (on the example of the Republic of Kazakhstan), *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 6: 399-402. DOI: [10.5901/mjss.2015.v6n5s1p399](https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n5s1p399)
- [17] Bayley P. Live oratory in the television age: The language of formal speeches // G. Ragazzini, D.R.B.P. Miller eds. Campaign language: Language, image, myth in the U.S. presidential elections 1984. - Bologna: Cooperativa Libreria Universitaria Editrice Bologna, 1985. - P. 77-174.
- [18] Политический дискурс как предмет политологической филологии // *Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования*. - М.: ИНИОН РАН, 2002. - № 3. - С. 32-43.
- [19] Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. - М., 2001. - 358 с. - С. 246. - ISBN 5-8360-0196-0
- [20] Сорокин Ю.А. Политический дискурс: попытка истолкования понятия // *Политический дискурс в России*. - М., 1997. - С. 57.

REFERENCES

- [1] Teun A (2014) Discourse and Knowledge. A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press, United Kingdom. ISBN: 978-1-107-41655-0 (In Eng.).
- [2] Bayram F. Ideology and political discourse: a critical discourse analysis of Erdogan's political speech, *ARECLS*, **2010**, 7, 23-40. (In Eng.).
- [3] Harris ZS (1991) A Theory of Language and Information: A mathematical approach. Clarendon Press, United Kingdom, USA. ISBN: 978-0-198-24224-6(In Eng.).
- [4] Hart C. Analysing political discourse: Toward a cognitive approach, *Critical Discourse Studies*, **2005**, 2, 189-194. DOI: [10.1080/17405900500283706](https://doi.org/10.1080/17405900500283706) (In Eng.).
- [5] Baranov A.N., Mihajlova O.V., Satarov G.A., Shipova E.A. Politicheskij diskurs: metody analiza tematicheskoy struktury i metaforiki. M.: Fond INDEM, 2004. 94 s. ISBN: 5-902204-09-7 (in Russ.).

- [6] Maslova V.A. Politicheskij diskurs: jazykovye igry ili igry v slova? *Politicheskaja lingvistika*, **2008**, 1, S. 43-48. (in Russ.).
- [7] Perel'gut N.M., Suhockaja E.B. O strukture ponjatija «politicheskij diskurs». *Vestnik Nizhnevartovskogo gosudarstvennogo universiteta*, **2013**, 2, 35-41. (in Russ.).
- [8] Piljugina E.V. Diskurs v politike i politika kak diskurs: aktual'nye rezonansy social'nogo bytija postmoderna. *Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta*, **2013**, 23, Politicheskie nauki. Vostokovedenie. Vyp. 14, 42-48. (in Russ.).
- [9] Hurmatullin A.K. Ponjatie diskursa v sovremennoj lingvistike. *Uchenye zapiski Kazanskogo gosudarstvennogo universiteta*, **2009**, Tom 151, kn. 6, gumanitarnye nauki, 31-37. (in Russ.).
- [10] Janushek F (1985) Politische Sprachwissenschaft: Zur Analyse von Sprache als kultureller Praxis. Westdeutscher Verlag, Germany. ISBN: 978-3-322-87626-3 (In Ger.).
- [11] Altunjan A.G. Ot Bulgarina do Zhirinovskogo. Idejno stilisticheskij analiz politicheskikh tekstov. M.: Rossijsk. gos. gumanit. un-t, 1999. 263 s. ISBN: 5-7281-0007-4 (in Russ.).
- [12] Proskurjakov M.R. Diskurs bor'by: Oчерk jazyka vyborov. *Vestnik Moskovskogo universiteta*, **1999**, Serija 9. Filologija, 1, 34-49. (in Russ.).
- [13] Shejgal E.I. Semiotika politicheskogo diskursa. Volgograd, 2000. 368 s. ISBN 5-88234-394-1 (in Russ.).
- [14] Ahatova B.A. Politicheskij diskurs i jazykovoje soznanie. Almaty: Jekonomika, 2006. 302 s. ISBN: 9965-734-26-7 (in Russ.).
- [15] Esenova K.O. Kazirgi kazah media-matininin pragmatikasy (kazah baspasoz materialdary negizinde): 10.02.02 - kazah tili mamandygy bojnynsha filologija gylymdarynyn doktory gylymi darezhesin alu ushin dajyndalghan dissertacijany avtoreferaty. (In Kaz.).
- [16] Nassimov MO, Tolen ZM, Ibadullaeva SZ, Paridinova BZ, Ustagaliev YO. Discourse as the form of political sciences (on the example of the Republic of Kazakhstan), *Mediterranean Journal of Social Sciences*, **2015**, 6, 399-402. DOI: 10.5901/mjss.2015.v6n5s1p399 (In Eng.).
- [17] Bayley P. Live oratory in the television age: The language of formal speeches. G. Ragazzini, D.R.B.P. Miller eds. Campaign language: Language, image, myth in the U.S. presidential elections 1984. Bologna: Cooperativa Libreria Universitaria Editrice Bologna, 1985, 77-174. (In Eng.).
- [18] Politicheskij diskurs kak predmet politologicheskoi filologii. *Politicheskaja nauka. Politicheskij diskurs: Istorija i sovremennye issledovanija*, **2002**, 3, 32-43. (in Russ.).
- [19] Baranov A.N. Vvedenie v prikladnuju lingvistiku. M., 2001. 358 s. S. 246. ISBN 5-8360-0196-0 (in Russ.).
- [20] Sorokin Ju.A. Politicheskij diskurs: popytka istolkovanija ponjatija. *Politicheskij diskurs v Rossii*. M., 1997. S. 57. (in Russ.).

М. О. Насимов, Б. Ж. Паридинова

Университет «Болашақ», Кызылорда, Казахстан,

ДИСКУРС КАК ОБЪЕКТ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКИ

Аннотация. Дискурс - одно из сложных и трудно поддающихся определению понятий современной лингвистики, семиотики и философии. Четкого определения понятия дискурс не существует. В широком смысле дискурс – это коммуникативное действие, явление, представляющее собой речь, диалог, стиль, язык, прошедшие через призму экстралингвистических факторов – знаний о мире, установок, мнений, культурных традиций, исторических фактов и идеологических установок, знание о которых необходимо для полного понимания вышеуказанных речи, стиля, диалога.

Представители философии постмодернизма трактуют дискурс как специфическую форму социальных взаимодействий; способ социального бытия, который отличается полифоничностью, многоаспектностью, спонтанностью, поливалентностью, децентрализацией и обусловленностью внутренними интенциями эпистемического происхождения.

Изучение политического дискурса относится к наиболее актуальным задачам политологии и политической лингвистики. Понятие, будучи междисциплинарным по своим базовым свойствам, интересует представителей социологии, социальной психологии, культурологии, специалистов по теории массовой коммуникации. Применение современных методов анализа политических текстов позволяют получать данные о состоянии общественного сознания и общественно-политических проблем. В данной статье дискурс исследуется как объект политической науки.

Ключевые слова: дискурс, политическая коммуникация, политическая лингвистика, политическая филология.